

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Hur kan små kommuner i Sverige bättre dra nytta av Leaderprojekt? Den frågan ställer vi oss i det här avsnittet av podden Landet. Landsbyggsprogrammet går mot sitt slut och kommer nu ersättas av den så kallade strategiska planen som gäller för programperioden 2023 till 2027. Och som vanligt innehåller programmet långa satsningar. För mindre kommuner i glesbygd och landsbygd finns här en hel del stöd att söka, inte minst inom Leader. Så vilka möjligheter finns för småkommuner och hur gör man för att lyckas med sitt arbete?

Jag heter Håkan Montelius och det här är en podd från Landsbyggsnätverket.

Och med mig för att prata om just detta har jag panelen för avsnittet som består av Charlotta Haskovec, verksamhetsledare för SmåKom. Hej och välkommen Charlotta! Hej och tack så mycket! Dig hittar vi i Karlsborg vid Vätterns kant och lite längre söderut så hittar vi Emma Gröndahl som är kommunchef i Hylte kommun. Hej Emma! Hej!

Kul att få vara med! Jätteroligt att du är med! Och sen har vi även vår tredje deltagare som är kommunalråd i Överkalix kommun för Socialdemokraterna. Niclas Hökfors. Välkommen Niclas! Tack så mycket! Roligt att få vara med.

Jag tänker börja med dig Charlotta, du som är verksamhetsledare för SmåKom. Du, berätta lite grann. Om man inte känner till er som nätverket eller verksamhet kan du ge en bild av vad det är ni arbetar med? Ja, det kan jag absolut göra. SmåKom är en organisation för små kommuner. Den har funnits i över 30 år.

Vi har i dag 71 medlemmar, alltså medlemskommuner. Och det är ingen kommun som med över 15000 invånare som är med i vår organisation.

Vårt syfte är egentligen att synliggöra och lyfta fram de småkommunernas utmaningar för riksdag, regering och andra beslutsfattare. Och mer specifikt, vad är de stora utmaningarna för mindre kommuner i Sverige?

Man kan ju tro att alla kommuner har samma utmaningar och det har man ju till viss del. Sedan skiftar det väldigt mycket över landet så man kan nästan dra en linje till Gävle. Skulle jag vilja säga, det kan nog Niclas hålla med om kanske. Och norr om det här så är det oftast avstånden som är de stora utmaningarna

och söder därom är det mycket tajtare. Där kan vi nästan hoppa mellan kommunhus egentligen. Men om man tittar generellt så de prioriterade frågorna som vi har jobbat med under 2022 så är det bostadsförsörjning, kapitalförsörjning. Kompetensförsörjning. En jättestorfråga för alla kommuner, men särskilt för de små. Infrastruktur i form av vägar, järnvägar och den biten och även infrastruktur i form av bredband och mobiltäckning och digitalisering.

Och arbetsmarknad. Niclas Vad säger du då som kommunalråd i Överkalix? Håller du med om den bilden som Charlotta ger här?

Till största delen håller jag med om det. För oss kanske inte avstånd är det allra största vi har i Norrbottens län när det blir enorma investeringar, när det gäller den gröna omställningen som gör att vi måste attrahera människor och flytta upp till Norrbotten. Vi behöver fler människor. Den största bristvara i dag. Och där får vi jobba mycket mot fördomar. Många från södra Sverige har väldiga fördomar mot att flytta upp till norra delen av Sverige. Vi har lättare att attrahera människor från andra länder och faktiskt flytta till oss jämfört med människor i Mälardalen. Framför allt kanske stora fördomar. Hemma i Hylte kommun. Vilka är de stora utmaningarna som ni brottas med. I Hylte kommun? Så tittar vi såklart väldigt mycket på hur litesom faktiskt Charlotta är inne på. Hur kan vi få människor att verkligen ta del av de arbetstillfällen som finns? För det är ju alltid en utmaning. Just att möta den kompetensförsörjning som våra företag har och finns i området med våramedborgare. Kompetensförsörjning är väl en storfråga, men också strategisk bostadsförsörjning. Hur kan vi möjliggöra för att fler människor ska vilja flytta till vår kommun? Hur kan vi från kommunens sida jobba med detaljplaner? Arbetet med planeringen för att långsiktigt vara en attraktiv kommun att leva och bopå men också driva företag i? Niklas kan du ge några exempel på hur nivar, vad ni har för lite projekt i Överkalix?

De har haft en hel del som jag tycker har varit väldigt positiva. Vi har till exempel haft ett projekt som heter Nystartsom riktar sig mot personer utanför arbetsmarknadsom nu har övergått till en ordinarie verksamhet i kommunen.

Arbetsmarknadsenheten har fixa tjänster mot äldre via ett fritids bank till exempel. Så några som exempelvis att skapa en strandpromenad i Överkalix som är väldigt uppskattad. Just ett folkhälso perspektiv.

Vi har också haft ett projekt som heter Alla ska med där vi försöker

hjälpa äldre som drabbats av ett utanförskap på grund av den ökade digitaliseringen där de inte hänger med. Vi har ju Sveriges äldsta medelålder i Överkalix, så därför försöker vi jobba mycket.

Men generellt tror jag att viktigt att skapa attraktivitet.

Jag tror det är viktigt för kommunen nu för tiden när man för 10-20 år sedan. Fick man bara jobb så fick man människor att flytta dit. Det räcker inte idag. Du måste ha en helhetsbild. Du måste ha bra skola, du måste ha jobb, du måste ha bra fritid och allt fler människor kan ju välja vad de vill bo. De kan ta jobbet med sig i större utsträckning så det kan bidra oerhört mycket. Så jag tror att det är jätteviktigt att bidra med. Och är man då i Hylte kommun på ett sätt har dragit nytta av landsbyggsprogrammet och leder pengarna? Vi gör det ganska mycket. Vi har ju fördelen att vårt kontor lokalt ledd utveckling Hallamsätter i Hylte kommun, vilket gör att vi kanske är den kommun som har närheten på ett annat sätt. Jag har själv faktiskt bakåt i tiden varit och drivit ett projekt tillsammans med transnationella projekt tillsammans med områden i Österrike, i Tyskland, i Finland och i Sverige. Som jag ser gavs väldigt mycket när vi hade stora integrations utmaningar efter 2015-2016.

Där just för att jobba med att människor skulle komma in på arbetsmarknaden och få en egen försörjning. Men vi ser ju också det som de bidrar med i samhället, inte minst nu när man har haft möjlighet att kunna tillsammans med en lokal förening skapa ett utegym där det är 800 medlemmar. Och det blir ju en väldigt naturlig mötesplats i vår kommun där folk kommer från alla olika kommuner.

Skulle vi jämföra oss med Norrland så är vi såklart inte en jättestor kommun, men utifrån ett i södra Sverige perspektiv

så har vi ju en ganska storyta i förhållande till antalet invånare. Och just den här typen av mötesplatser är ju mycket tack vare att liden har kunnat vara med och bidra till att bygga ett sånt här. Vi har ju också att kostnaden för att vara med i den här föreningen blir jubetydligt billigare och det möjliggör för fler att kunna göra det. Så det finns ganska många goda exempel som jag ser att ni varit med och bidragit till den landsbygdsutveckling som vi tycker är väldigt viktig som vi pratar mycket med. Hela kommunen och alla kommunens delar ska kunna utvecklas. Och utifrån det perspektivet och som verksamhetsledare för Små km. Hur bra tycker att mindre kommuner i Sverige är på att använda sig av systemet för att driva projekt och lösa de utmaningar som vi har pratat om hittills?

Jag tror vi behöver påtala är att kommunerna behöver förstå att det finns en möjlighet att växla upp sina insatta medel genom att kanske inte själva kommunen själv kan inte driva lite projekt tror jag inte. Men däremot kan man tala om för föreningar och kommunala bolag i den egna kommunen att här finns det en möjlighet att få växla upp sina insatta medel och kunna driva projekt över en längre tid. Skulle tyvärr detta där kommunen kan driva lite projekt? Jag sitter själv som numera vice sig som ordförande i Polaris och det fungerar alldeles utmärkt för kommunerna att driva projekt. Det är också ibland fördel. De kan hjälpa föreningen lite bank. Man får ligga ute med rätt mycket pengar. Jag tycker det. Metoden i sig är en stor vinning eftersom det är ett underifrån perspektiv där du helst ser att samverka mellan treben, offentliga näringslivet och ideella sektorn. Det skapar ett fint samarbete som ger en stor positiv effekt om människor möts. Samarbete kan vara i den lilla byn där man gör något tillsammans och som det stärker sammanhållning och därmed också trivsel. Charlotta. Du nämnde tidigare att du ser att många kommuner kan bli bättre på det här med att få en större utväxling av och att man kan kommunicera ut det här bättre mot lokalaktörer. Är det just kommunikationen som de behöver bli bättre på, eller vad är det man behöver fixa till så att säga?

Jag tänker att man slår sig blodig med att försöka söka allstatliga bidrag som finns och att de är korta och det är

svårt. Då hinner man inte göra av med de pengarna som man har sökt så blir det liksom tillbaka. Jag tycker att det projektet skulle många gånger kanske vara mycket bättre än att söka vissastatliga bidrag för att de kan. Man kan driva dem över längre tid och man kan lättare göra en projektplan som överensstämmer med det man verkligen behöver. Och där tror jag att jag vet inte vem som ska göra jobbet och tala om för kommunen att det finns möjligheter. Men det här är en del i det. Men jag skulle säga att skulle säga att kommunerna har för dålig kännedom om lider.

Jag tror att man vet om lite för att man är oftast med och medfinansiera. Som som Niklas sa så är det ett partnerskap så man vet ju att man går in med pengar där. Men jag tror också

de feltolkningar som jag har hört är att vi har redan satsat pengar där. Vi har redan tryckt in pengarna. Nu är vi klara med det som man förstår. Kanske intemöjligheten med att man sedan kan växla upp och hämta hem ännu mer pengar och att det kan komma kommunen till nytta. Sedan tänker jag också att det alltid finns en rädsla när det handlar om att söka den typen av stöd är ju den rapportering och den andra förfarandet som man ska gå igenom. Och har man inte gjort det någon gång och inte varit involverad i de processerna så mycket så kan ju det kännas lite svårt och lite läskigt. Och det kan ju också göra att man med begränsade resurser inte riktigt vågar ta det steget. Så där tänkte jag att man behöver också någonstans ha någon som är drivande i kommunen och som kan tipsa om det. För det är väl det som någonstans också är fördelen med det här tar ju någonstans möjligheten för den lilla föreningen att ta del av EUs resurser på något sätt och Sveriges gemensamma resurser. Det där behöver vi tänka oss som offentlig bli bättre på att också lyfta upp det när vi har möten med föreningar och faktiskt få dem att våga gå hårdare.

Vad jag måste haka på där också då är att säga det här med ansökning förfarandet som på något vis har blivit en jätte puckel att ta sig över när man när man pratar med föreningar, i alla fall att man tycker att det där känns jättekonstigt. Det vågar vi inte ge oss in på om man måste ha. Man måste göra det digitalt och det känns så där. Men jag tror att om man tar sig igenom den första ansökan så har man. Då vet man vad

det är som förväntas av en och så himla krångligt är det inte där. Där tror jag att man, precis som du säger att man måste kommunicera att det här är lättare eller lättare. Men det här är inte så svårt som somman ibland säger att det är. Vi som kommun använder ju ganska mycket och generellt i lider så blir det att du växlar upp pengarna ungefär fem gånger. Då du stoppar in får du 5dubbelt tillbaka i form av projekt i din kommun så det är oerhört värdefullt. Och sen det här, det finns ju också, precis som du pratat om en rädsla att det är besvärligt att söka det. Vi har gjort något som vi kallar paraplyprojekt för att riktas mot riktigt små föreningar där det är ett lider projekt. Det är vi som har projektet och de blir som det projekt under oss. De redovisar i princip bara in sina kvitton. Det kan vara en by som till exempel ska göra bryggor till en fiskesjö eller en bastu i byn. Eller typ nåsant va? Där vi kan bidra med allt material och de bidrar med sin tid som medfinansiering. Så det är ett tips att göra för att hjälpa de här riktigt små kommunerna eller små byarna, framför allt de här. Det behövs ju inte så mycket pengar och det är så oerhört positivt att de gör något tillsammans. De stärker bygemenskapen också på det sättet. Niklas hemma. Nu drar ju nästa programperiod i gång här 2023. Vad tänker ni inför den kommande programperioden? Hur kan ni dra nytta av pengarna på bästa sätt? Om jag börjar så kan jag säga att det är den strategi vi har lagt i. Lider är avsmalnande där vi fokuserar mer på just det här. Vi har pratat om behovet av att vara attraktiv som kommun och mötesplatser, fritidsaktiviteter osv. Så det är där vi kommer främst att nyttja och det är den inriktningen vi har också. Jag tror precis som vi pratat att det är det som är viktigt för att kunna attrahera människor att komma och bo i våra kommuner. Det är kultur, skola, fritid och där kan vi spela en väldigt stor roll. Emma Vilken roll kommer att spela i Hylte de kommande åren? Men jag tänker att det naturligtvis kommer vara en viktig del utifrån hela vår utvecklingsarbete och hela vårt fokus på att bli en ännu mer attraktiv kommun där vi gemensamt tillsammans med lider men framför allt tillsammans med våra företag på orten och som kan vara med och utveckla den plattform som vi verkar på. Den ser det som en utmaning för vårt område när man har fått betydligt mindre medel i den här omgången än vad vi fick i

föregående period. Det är klart att det handlar ännu mer om så att det blir rätt satsningar.

Men ute bland de kommuner som inte har fått till ett brasamarbete och som inte kan göra den här utväxlingen, som Niklas till exempel berättar om, är att vi får ut fem gånger pengarna. Det är ett braarbete. Vad tror ni är det? Problemet är att det saknas kunskap om det systemet och att man inte vet hur det funkar eller att man helt enkelt saknar resurser och att man inte har personal som kan administrera det här. Eller se till att vad den här katalysatorn. Tror det är mycket kunskap att man inte känner till det. Vi försöker jobba mot bolagsstyrelsen där vi har en representant från varje kommun från varje sektor.

Att styrelsen ska hjälpa till och marknadsföra är mycket via sina kontaktnät och det tycker jag har varit en hel del framgång. Vi kan bli ännu bättre, helt klart, men vi försöker hela tidens prida ordet och marknadsföra allt du vill. Ja, jag håller med dig. Niklas tror också det handlar mycket om kunskap och förutfattade meningar om vad man tycker är krångligt. Och det där är inget för oss. Det där har vi redan gjort och vi ska så här. Jag tror som sagt att kan vi visa på goda exempel och att det finns möjligheter att växla upp sina pengars så tror jag många kommuner ska satsa på projekt faktiskt. Då tänker jag också att vi kan ha rätt. Så är det här någonstans mindre projekt eller mindre medel ändå. Men de, även om det är mindre pengar utifrån en kommunal budget så kan det verkligen göra skillnad i en kommun eller för en förening och besöksnäringen. Det tycker jag också att man behöver någonstans få in i det kommunala medvetandet, att vissa mindre satsningar också kan göra väldigt stor skillnad. Där tror jag också att ibland att när man känner att det är för mycket jobbkopplat till faktiskt vad det blir för output på det. Men man behöver tänka utifrån ett annat perspektiv och se vad vi faktiskt kan bidra med i samhället.

Till sist, vilka tips skulle ni vilja skicka med till de kommuner som vill komma igång eller som funderar på de här sakerna? Hur kommer man igång för att söka de olika stöden som finns?

Man gör helt enkelt så att man funderar. Vad vill vi göra? Ta fram en idé till ett projekt. Sedan kontaktar man sitt kontor och

de kommer att hjälpa dig och ge råd. Är det något som inte faller inom Leaders så kommer de att säga Det här passar inte. Du kanske skulle gå och söka pengar där och där så att det är din projekt att prata med kontoret och sedan går du vidare därifrån. Är man? Vad säger du? Ja. Jag är faktiskt inne på lite på samma sak. Niklas Vi har i Hylte kommun tagit fram åtta stycken samhällsutmaningar som vi ska jobba med långsiktigt och där vi ska prata om fokus på vilka effekter vi vill uppnå inom de här samhällsutmaningar utifrån det större perspektivet. Och vi genomför just nu en jättestor medborgardialog och där vi försöker fånga upp vad medborgarna vill. Vad är det utifrån? Vad är det för mindre insatser? Vad är det för projekt vi behöver göra för att nå någonstans uppnå de här större effekterna som vi faktiskt vill? Så där är jätte jätteviktigt. Och precis som Niklas är inne på så har man oerhört bra stöttning från kontoren och de har en sådan kunskap och kompetens att också kunna tänka på utifrån hur man kan formatera ett sådant här projekt, men sedan också att kunna se det som en möjlig användning. När när föreningar kommer och har projekt idéer för det tycker jag nästan är det allra härligaste när det kommer utifrån samhället och en aktiv förening ser att här är en härt samhällsproblem eller någonting där vi vill skapa en mötesplats för att fler människor ska kunna få en utvecklande tillvaro. Och just att där i det forumet faktiskt kanske som kommun, säga att det här är något vi kanske ska göra gemensamt, eller kan vi utifrån våra resurser stötta upp er. Och ta reda på så kommer du få sista ordet här i landet? Ja tack, men jag kan. Jag tänker att man kan också vända på det lite. Bjud in kontoret till kommunfullmäktige att hålla en presentation om vad det finns för möjligheter med mer så att man når ut till en bredare förtroendevald skara. Då kanske man kan få igångsnacket på den nivån också. Och så kan det sippra ner, förhoppningsvis. Tack så jättemycket Charlotta. Jag säger också tack till Niclas Hökfors, kommunalråd i Överkalix kommun, och Emma Gröndahl, kommunchef i Hylte kommun. Tack för att ni var med i podden Landet och lycka till med ert fortsatta leaderarbete och er landsbygdsutveckling. Tack tack!

Redaktör för det här avsnittet var Ingrid Whitelock. Och podden Landet produceras i vanlig ordning av Landsbyggsnätverket.